

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE ȘI RELAȚII
INTERNAȚIONALE**

CURRICULUM
PROBLEME ACTUALE
ALE DREPTULUI MUNCII
(Ciclul III)

AUTOR:
Boris Sosna
dr. în drept, conf. univ.

Total ore 124
Contact direct: 24
Lucru individual: 100
Forma de evaluare: examen
Nr. de credite: 10

Aprobat la ședința Consiliului Școlii Doctorale
din: 29.12.2015, proces-verbal Nr. 4

Avizat de Consiliul Științific al USEM
la 30.12.2015, proces-verbal Nr. 2

Aprobat la ședința Senatului USEM
din: 30.12.2015, proces-verbal Nr. 9

I. PRELIMINARII

În viața omului munca joacă un rol primordial. Numai aceasta a permis lui să atingă înălțimile actuale ale vieții și dezvoltării sale. Este incontestabil, că omul, din cele mai timpurii perioade ale existenței, a conștientizat importanța muncii în asigurarea existenței și bunăstării sale și a acordat o deosebită atenție reglementării acesteia și relațiilor respective, ce se nășteau în procesul folosirii ei. Astfel în viața omului a apărut dreptul muncii, care este una din cele mai dinamice în dezvoltare ramurii de drept a oricărui stat, inclusiv a Republicii Moldova.

La etapa actuală a dezvoltării societății un rol de o importanță deosebită îl joacă practicile aplicării legislației muncii, atât în procesul folosirii forței de muncă cât și în procedurile de aplanare a litigiilor de muncă, inclusiv și sancționarea persoanelor, care au admis încălcarea normelor de drept.

Cursul „Dreptul muncii” este destinat doctoranzilor științelor umaniste și face parte din Programul de pregătire bazat pe studii avansate. În conținutul său de bază cursul urmărește o abordare științifico – practică a problemelor în domeniul, căilor și mijloacelor de soluționare a acestora.

Programul elaborat își propune ca scop ghidarea doctoranzilor cointeresați, în perceperea și abordarea teoretică substanțială a esenței acestuia, în vederea analizei și sintezei tendințelor contemporane în dezvoltarea relațiilor de muncă. La fel, doctoranzii ce vor audia și realiza programul cursului, vor beneficia de posibilitatea de a înțelege mai bine posibilitățile proprii de a veni cu un aport personal pentru dezvoltarea teoriei și practicii aplicării reglementărilor normative a relațiilor de muncă în Republica Moldova.

Cursul „Dreptul Muncii” este destinat doctoranzilor care manifestă un interes deosebit pentru domeniu și își propun drept scop racordarea cunoștințelor teoretice cu privire la instituțiile de bază ale dreptului muncii, precum și cu privire la modul și ordinea de apărare a drepturilor și garanțiilor acordate. Deasemenea, doctoranzii ce vor audia cursul, vor avea ocazia să înțeleagă mai bine cum ar putea să-și aducă aportul personal la dezvoltarea teoriei și practicii aplicării reglementărilor normative a relațiilor de muncă în societatea contemporană.

În contextul apropierii de cerințele Uniunii Europene în reglementările relațiilor de muncă și reformei judiciare, legislația muncii a înregistrat și va înregistra în perioada următoare anumite transformări.

Disciplina „Dreptului Muncii” contribuie la formarea specialistului în domeniul justiției.

Remarcabil este și faptul că disciplina își propune ca scop nu doar analiza legislației Moldovei, dar și deosebit de important, a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, ceea ce contribuie la formarea de specialiști cu o largă viziune europeană asupra problemelor respectării drepturilor omului în activitatea jurisdicțională.

Curriculum-ul disciplinei în cauză se axează pe trei niveluri comportamentale, cu un grad diferit de complexitate: *cunoaștere, aplicare și integrare*. Nivelul *cunoaștere* presupune acumularea cunoștințelor teoretice, formarea bazei conceptuale în domeniul Dreptului Muncii. *Aplicarea* presupune cultivarea abilităților tipice disciplinei, dezvoltarea capacităților de a transpune în plan practic cunoștințele teoretice. *Integrarea* își propune ca scop formarea capacităților de transfer al cunoștințelor teoretice și al abilităților practice în situații atipice, soluționarea spețelor, rezolvarea unor sarcini cu un grad sporit de complexitate, formularea poziției și argumentarea soluțiilor.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

1. La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să acumuleze cunoștințe teoretice privind normele și instituțiile Dreptului Muncii;
- să indice obiectivele Dreptului Muncii;
- să determine obiectul de reglementare al Dreptului Muncii;
- să definească conceptele fundamentale ale Dreptului Muncii;
- să interpreteze normele ce reglementează relațiile de muncă;
- să stabilească rolul Dreptului Muncii în cadrul realizării politicii statului în domeniul folosirii muncii;
- să determine corelația dintre doctrina Dreptului Muncii și practica judiciară

2. La nivel de aplicare:

- să identifice particularitățile aplicării legii în timp, spațiu și asupra persoanelor
- să argumenteze esența unor instituții ale Dreptului Muncii;
- să aplice instituțiile Dreptului Muncii în soluționarea problemelor persoanelor fizice și juridice;
- să clasifice categoriile Dreptului Muncii în dependență de criteriile legale și doctrinare.
- să aplice cunoștințele teoretice în raport cu situațiile din practica judiciară
- să aplice metode eficiente la instruirea juridică a comunității.

3. La nivel de integrare:

- să stabilească locul Dreptului Muncii în cadrul sistemului de drept din Moldova;
- să stabilească corelația între doctrina și practica aplicării normelor de drept;
- să aprecieze rolul subiecților în cadrul Dreptului Muncii;
- să elaboreze propuneri de *lege ferenda*;
- să-și asume responsabilitatea față de consecințele erorilor determinate de aplicarea incorectă a legii
- să-și perfecționeze continuu capacitatea de a lua decizii legale în situații concrete;
- să determine perspectivele dezvoltării dreptului Dreptului Muncii ca instrument de realizare a politicilor statului;
- să formuleze propuneri de compatibilizare a prevederilor normelor Dreptului Muncii autohtone cu prevederile legislației europene și prevederile convențiilor internaționale ratificate de Republica Moldova.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Anul de studii	Numărul de ore			Evaluarea		Responsabil de disciplină
	Total	Contact direct	LI	Nr. de credite	Forma de evaluare	
1	124	24	100	10	examen	Boris Sosna

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs/prelegeri:

Nr.	Tema	Realizarea în timp
1.	Noțiuni generale privind dreptul muncii.	2
2.	Izvoarele dreptului muncii, inclusiv cu caracter internațional.	
3.	Principiile dreptului muncii. Probleme și soluții la aplicarea și respectarea principiilor dreptului muncii.	2
4.	Subiecții dreptului muncii.	2
5.	Caracterizarea generală a relațiilor juridice de muncă.	2

6.	Parteneriate în relații de muncă. Contracte colective de muncă. Metodele de soluționare a conflictelor de muncă între partenerii sociali.	2
7.	Drepturile și obligațiile angajatorilor și angajaților în relațiile de muncă. Particularitățile reglementării muncii a unor categorii de salariați.	2
8.	Jurisdicția relațiilor de muncă și particularitățile soluționării litigiilor de muncă.	2
9.	Supravegherea și controlul activităților în domeniul aplicării și folosirii muncii.	2
10.	Contractele individuale și colective de muncă.	2
11	Litigiile de muncă, căile și procedurile de soluționare a acestora, inclusiv la CEDO.	2
12	Răspunderea juridică în relațiile de muncă.	2

V. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea Dreptului Muncii; - să caracterizeze formele istorice ale Dreptului Muncii; - să clasifice principiile Dreptului Muncii; - să stabilească legătura Dreptului Muncii cu alte ramuri de drept. 	<p>Noțiuni generale privind Dreptului Muncii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea și scopul Dreptului Muncii; • formele și funcțiile Dreptului Muncii; • dreptul muncii ca ramură de drept și ca știință juridică.
<ul style="list-style-type: none"> - să descrie izvoarele Dreptului Muncii; - să clasifice izvoarele Dreptului Muncii; - să determine particularitățile formelor de interpretare a normelor Dreptului Muncii; - să argumenteze particularitățile acțiunii legii Dreptului Muncii. 	<p>Izvoarele dreptului muncii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea și sistemul izvoarelor dreptului muncii; • normele juridice ale Dreptului Muncii; • interpretarea normelor Dreptului Muncii.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea și sistemul principiilor în Dreptului Muncii; - să descrie principiile generale și speciale ale Dreptului Muncii; - să stabilească importanța principiilor Dreptului Muncii; - să determine legătura între diferite principii ale Dreptului Muncii. 	<p>Principiile generale ale dreptului muncii. Probleme și soluții la aplicarea și respectarea principiilor Dreptului Muncii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea și sistemul principiilor Dreptului Muncii; • caracteristica principiilor generale ale Dreptului Muncii; • interdependența principiilor Dreptului Muncii.
<ul style="list-style-type: none"> - să definească statutul subiectului Dreptului Muncii; - să clasifice subiecții Dreptului Muncii; - să caracterizeze formele de competență ale instanțelor judecătorești în procesele respective; - să determine particularitățile conflictelor de muncă; - să aprecieze importanța respectării competenței instanțelor judecătorești în litigiile de muncă. 	<p>Subiecții Dreptului Muncii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea și sistemul subiecților Dreptului Muncii; • persoane fizice; • persoane juridice; • instituții de control; • instanțele de judecată.
<ul style="list-style-type: none"> - să studieze structura relațiilor juridice de muncă; - să identifice particularitățile relațiilor juridice de muncă; - să clasifice relațiile de muncă; - să stabilească legătura dintre diferite relații de muncă și să aprecieze esența fiecărei din ele; 	<p>Caracterizarea generală a relațiilor juridice de muncă.</p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea și esența relațiilor juridice de muncă; • structura relațiilor juridice de muncă; • clasificarea relațiilor juridice de muncă;

	<ul style="list-style-type: none"> • subiecții relațiilor de muncă și clasificarea lor ; • conținutul relațiilor juridice de muncă; • obiectul relațiilor de muncă;
<ul style="list-style-type: none"> - să evidențieze relațiile juridice respective; - să formuleze noțiunile științifice în domeniu; - să clasifice relațiile respective; - să determine locul, drepturile și obligațiile subiecților în relațiile de patrimoniat; - să aplice efectiv mijloacele de soluționare a conflictelor. 	<p>Parteneriate în relații de muncă. Contracte colective de muncă. Metodele de soluționare a conflictelor de muncă între partenerii sociali.</p> <ul style="list-style-type: none"> • esența juridică a parteneriatului social în relații de muncă; • subiecții parteneriatului social; • mijloacele juridice de muncă între partenerii sociali.
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze noțiunile respective și să lămurească esența lor; - să evidențieze și să aplice în practică metodele de realizare a drepturilor și obligațiilor în relațiile de muncă; - să cunoască particularitățile diferitor relații specifice de muncă. 	<p>Drepturile și obligațiile angajatorilor și angajaților în relațiile de muncă. Particularitățile reglementării muncii a unor categorii de salariați.</p> <ul style="list-style-type: none"> • drepturile și obligațiile angajatorului și esența lor; • drepturile și obligațiile angajatului și esența lor; • particularitățile unor relații specifice de muncă conform legislației de muncă.
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze noțiunile respective și să cunoască esența lor; - să cunoască și să aplice procedurile aplicabile în procesele jurisdicționale. 	<p>Jurisdicția relațiilor de muncă și particularitățile soluționării litigiilor de muncă.</p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiuni în domeniu și esența lor; • jurisdicția individuală și colectivă. Problemele în domeniu; • proceduri juridice de conciliere; • greva și esența ei.
<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască esența și funcțiile controlului de stat organele controlului de stat și obștesc și competențele lor; - să aplice procedurile atât la luarea deciziilor în domeniu, cât și în procesul de contestare a acestora. 	<p>Supravegherea și controlul activităților în domeniu aplicării și folosirii muncii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • esența și funcțiile supravegherii și controlului în relațiile de muncă; • organele de supraveghere și control și competențele lor; • controlul obștesc al relațiilor de muncă.
<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască noțiunile respective, dispozițiile obligatorii ale contractelor de muncă atât individuale, cât și colective; - să cunoască și să aplice efectiv procedurile de încheiere, modificare și realizare a contractelor de muncă. 	<p>Contractele individuale și colective de muncă.</p> <ul style="list-style-type: none"> • contractul colectiv de muncă și esența lui; • contractul individual de muncă și esența lui; • particularitățile unor contracte individuale de muncă pentru activități specifice;
<ul style="list-style-type: none"> - să stabilească efectiv și operativ esența și caracterul litigiului de muncă; - să determine efectiv legea aplicabilă la soluționarea litigiului și procedura de soluționare. 	<p>Litigiile de muncă, căile și procedurile de soluționare a acestora.</p> <ul style="list-style-type: none"> • esența și categoriile litigiilor de muncă; • procedurile de soluționare a litigiilor de muncă; • soluționarea litigiilor de muncă în instanțele de judecată.

<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască noțiunea, esența și criteriile răspunderii juridice; - să cunoască categoriile răspunderii juridice în relațiile de muncă; - să stabilească operativ criteriile aplicării răspunderii juridice; - să aplice efectiv normele de drept în procesul aplicării răspunderii juridice. 	<p>Răspunderea juridică în relațiile de muncă.</p> <ul style="list-style-type: none"> • răspunderea penală; • răspunderea contravențională; • răspunderea disciplinară; • răspunderea civilă.
---	--

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ A STUDENȚILOR-DOCTORANZI

SUBIECTE/PROBLEME	FORME DE REALIZARE	MODALITĂȚI DE EVALUARE
1. Esența relațiilor juridice de muncă în Moldova.	1. Referate/rezumatate. 2. Studii de caz. 3. Elaborarea prezentărilor PP.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.
2. Probleme în procesul de reziliere a contractelor de muncă.	1. Referate/rezumatate. 2. Studii de caz. 3. Elaborarea prezentărilor PP.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea publicațiilor, articolelor.
4. Problemele asigurării echității sociale în relațiile de muncă.	1. Proiecte. 2. Referate/rezumatate. 3. Elaborarea prezentărilor PP.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - participarea la conferințe științifice, mese rotunde, concursuri; - întocmirea proiectelor de acte.
4. Litigiile de muncă.	1. Studii de caz. 2. Referate/rezumatate. 3. Prezentări PP 4. Proiecte de acte.	- participarea la conferințe științifice, mese rotunde, concursuri; - elaborarea publicațiilor/articolelor.
5. Răspunderea juridică în relațiile de muncă.	1. Studii de caz. 2. Referate/rezumatate. 3. Prezentări PP 4. Proiecte de acte.	- susținerea tezelor de master; - prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice, mese rotunde, întruniri, concursuri.

VII. TEMATICA REFERATELOR

1. Noțiuni generale privind Dreptului Muncii.
2. Izvoarele dreptului muncii.
3. Principiile generale ale dreptului muncii. Probleme și soluții la aplicarea și respectarea principiilor Dreptului Muncii.
4. Subiecții Dreptului Muncii.
5. Caracterizarea generală a relațiilor juridice de muncă.
6. Parteneriate în relații de muncă. Contracte colective de muncă. Metodele de soluționare a conflictelor de muncă între partenerii sociali.
7. Drepturile și obligațiile angajatorilor și angajaților în relațiile de muncă. Particularitățile reglementării muncii a unor categorii de salariați.
8. Jurisdicția relațiilor de muncă și particularitățile soluționării litigiilor de muncă.
9. Supravegherea și controlul activităților în domeniu aplicării și folosirii muncii.
10. Contractele individuale și colective de muncă.
11. Litigiile de muncă, căile și procedurile de soluționare a acestora
12. Răspunderea juridică în relațiile de muncă.

CERINȚE înaintate față de forma și conținutul referatului:

Volumul referatului nu mai mic de 10 - 12 pagini scris de mână și 8-10 pagini tapate

1. **Foia de titlu:** Ministerul, Universitatea, Școala Doctorală, Tema, a elaborat, conducător științific, localitate și anul (Chișinău 20__)
2. **Cuprinsul** (planul)
3. **Introducerea:** aproximativ 1 pagină, se evidențiază actualitatea și importanța problemei cercetate legătura cu specialitatea
4. **Conținutul:** structurat în capitole, paragrafe, și secțiuni și scris de mână:
Capitolul 1 (include fundamentare teoretică, analiză, sinteze, etc. a problemei cercetării)
1.1. (1.1.1., 1.1.2. etc.) 1.2. 1.3. ...
Capitolul 2 (aplicare, rezultate cercetări, studii de caz, etc.) 2.1. (2.1.1., 2.1.2. etc.) 2.2.
2.3. ...
Trimiterile: I variantă permisă în text după citat, ex.: [9. p.199]
5. **Concluzii generale și recomandări** (aproximativ 1 pagină)
6. **Referințe bibliografice:** nu mai puțin de 5 surse

VIII. EVALUAREA DISCIPLINEI

Evaluarea curentă se va realiza prin susținerea referatelor, analiza studiilor de caz, aprecierea în rezultatul participării active la discuțiile din cadrul prelegerilor, precum și evaluarea finală care se va realiza prin susținerea unui examen.

IX. SUBIECTE PENTRU EXAMEN

la disciplina **Probleme actuale ale dreptului muncii**

<ol style="list-style-type: none">
1. Noțiuni generale privind Dreptului Muncii.
2. Noțiunea și scopul Dreptului Muncii;
3. Formele și funcțiile Dreptului Muncii;
4. Dreptul muncii ca ramură de drept și ca știință juridică.
<ol style="list-style-type: none">
5. Izvoarele dreptului muncii.
6. Noțiunea și sistemul izvoarelor dreptului muncii;
7. Normele juridice ale Dreptului Muncii;
8. Interpretarea normelor Dreptului Muncii.
<ol style="list-style-type: none">
9. Principiile generale ale dreptului muncii. Probleme și soluții la aplicarea și respectarea principiilor Dreptului Muncii.
10. Noțiunea și sistemul principiilor Dreptului Muncii;
11. Caracteristica principiilor generale ale Dreptului Muncii;
12. Interdependența principiilor Dreptului Muncii.
<ol style="list-style-type: none">
13. Subiecții Dreptului Muncii.
14. Noțiunea și sistemul subiecților Dreptului Muncii;
15. Persoane fizice;
16. Persoane juridice;
17. Instituții de control;
18. Instanțele de judecată.
<ol style="list-style-type: none">
19. Caracterizarea generală a relațiilor juridice de muncă.
20. Noțiunea și esența relațiilor juridice de muncă;
21. Structura relațiilor juridice de muncă;
22. Clasificarea relațiilor juridice de muncă;
23. Subiecții relațiilor de muncă și clasificarea lor ;
24. Conținutul relațiilor juridice de muncă;
25. Obiectul relațiilor de muncă;
<ol style="list-style-type: none">
26. Parteneriate în relații de muncă. Contracte colective de muncă. Metodele de soluționare a conflictelor de muncă între partenerii sociali.
27. Esența juridică a parteneriatului social în relații de muncă;
28. Subiecții parteneriatului social;
29. Mijloacele juridice de muncă între partenerii sociali.
<ol style="list-style-type: none">
30. Drepturile și obligațiile angajatorilor și angajaților în relațiile de muncă. Particularitățile reglementării muncii a unor categorii de salariați.
31. drepturile și obligațiile angajatorului și esența lor;
32. drepturile și obligațiile angajatului și esența lor;
33. particularitățile unor relații specifice de muncă conform legislației de muncă.
<ol style="list-style-type: none">
34. Jurisdicția relațiilor de muncă și particularitățile soluționării litigiilor de muncă.
35. Noțiuni în domeniu și esența lor;
36. Jurisdicția individuală și colectivă. Problemele în domeniu;
37. Proceduri juridice de conciliere;
38. Greva și esența ei.
<ol style="list-style-type: none">
39. Supravegherea și controlul activităților în domeniu aplicării și folosirii muncii.
40. Esența și funcțiile supravegherii și controlului în relațiile de muncă;

<p>41. Organele de supraveghere și control și competențele lor; 42. Controlul obștesc al relațiilor de muncă.</p>
<p>43. Contractele individuale și colective de muncă. 44. Contractul colectiv de muncă și esența lui; 45. Contractul individual de muncă și esența lui; 46. Particularitățile unor contracte individuale de muncă pentru activități specifice;</p>
<p>47. Litigiile de muncă, căile și procedurile de soluționare a acestora. 48. Esența și categoriile litigiilor de muncă; 49. Procedurile de soluționare a litigiilor de muncă; 50. Soluționarea litigiilor de muncă în instanțele de judecată.</p>
<p>51. Răspunderea juridică în relațiile de muncă. 52. răspunderea penală; 53. răspunderea contravențională; 54. răspunderea disciplinară; 55. răspunderea civilă.</p>

X. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

I. Acte normative

1. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, din 14 martie 2003.
3. Legea cu privire la Procuratură, nr.118-XV din 14 martie 2003.
4. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Constituțională, nr.317-XIII din 13.12.1994.
5. Codul jurisdicției constituționale, nr.502-XIII din 16.06.1995.
6. Legea Republicii Moldova privind organizarea judecătorească, nr. 514-XIII din 06.07.1995.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la statutul judecătorului, nr.544-XIII din 20.07.1995.
8. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr.789-XIII din 26.03.1996.
9. Legea Republicii Moldova cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare, nr.836-XIII din 17.05.1996.
10. Legea Republicii Moldova cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, nr.853-XIII din 29.05.1996.
11. Legea Republicii Moldova cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, nr.947-XIII din 19.07.1996.
12. Legea Republicii Moldova cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor, nr.950-XIII din 19.07.1996.
13. Legea Republicii Moldova cu privire la colegiul de calificare și atestarea judecătorilor, nr.949-XIII din 19.07.1996.
14. Legea R.S.S.M. despre aprobarea Regulamentului avocaturii R.S.S.M., nr.526-X din 21.11.1980.
15. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.395-XIV din 13.05.1999.
16. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.1260-XV din 19.07.2002.
17. Legea Republicii Moldova cu privire la poliție, nr.416 din 18.12.1990.
18. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea operativă și de investigații, nr. 727-XIV din 16.12.1999.
19. Legea Republicii Moldova cu privire la arestarea preventivă, nr.1226-XIII din 27.06.1997.
20. Legea Republicii Moldova cu privire la retribuirea mijloacelor cheltuite pentru lecuirea persoanei pătimate de la acțiuni criminale, nr. 79-XIII din 28.04.1994.
21. Legea Republicii Moldova cu privire la securitatea de stat a părții vătămate, martorilor și

- altor persoane, care au colaborat în procesul penal, nr.1458-XIII din 28.01.1998.
22. Legea Republicii Moldova cu privire la retribuirea daunei cauzate de acțiunile ilicite ale organelor de cercetare penală, anchetare preliminară, procuraturii și instanțelor de judecată, nr.1545-XIII din 25.02.1998.

II. Legislația internațională

1. Declarația universală a drepturilor omului (10.12.1948).
2. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (4.11.1950).
3. Regulile standardelor minimale de tratare a deținuților (1955).
4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966).
5. Convenția împotriva torturilor și a altor forme de comportament și pedepse antiumane, crude sau care înjosesc demnitatea omului (1984).
6. Principiile generale, privitor la independența organelor judecătorești (1985).
7. Declarația principiilor generale ale justiției pentru victimele infracțiunilor și abuzurilor de putere (1985).
8. Regulile standardelor minimale al ONU privitor la efectuarea justiției în privința infractorilor minori (1985).
9. Convenția despre drepturile copilului (1989).
10. Cumulul de principii pentru apărarea tuturor persoanelor reținute sau arestate în orice formă ar fi fost aceasta efectuată (1988).
11. Convenția europeană despre colaborarea reciprocă privind asistența juridică internațională în materie penală și protocolul ei (1959).
12. Convenția europeană despre valabilitatea internațională a sentințelor pe cauzele penale (1970).
13. Convenția țărilor CSI privind asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale (22.01.1993).
14. Tratatul între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (25.02.1993).
15. Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală (13.12.1993).

III. Practica judiciară

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.4 Cu privire la unele chestiuni ce vizează participarea procurorului la judecarea cauzelor penale din 30.01.1996, cu modificările aduse prin hotărârea Plenului din 20.12.1999 // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). – Chișinău, 2000. – p.285-286.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.38 din 12.11.1997 Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale Codului de procedură penală // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). – Chișinău, 2000. – p.287-288.
3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.30 din 09.11.1998 Cu privire la practica aplicării legilor pentru asigurarea dreptului la apărare în procedura penală a bănuitului, învinuitului și inculpatului // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). – Chișinău, 2000. – p.289-294.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.3 din 30.01.1996 Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova // Culegere de hotărâri ale Plenurilor Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (1994-04.1997). – Chișinău, 1997. – p.48-54.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la examinarea litigiilor privind repararea prejudiciului moral și material cauzat persoanelor deținute prin violarea art. 3, 5, 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 11 din 24.12.2012 „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM)” .

7. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.4 din 19.06.2006 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism.
8. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.16 din 07.11.2005 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj
9. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 07.11.2005 despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală
10. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.37 din 22.11.2004 cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii .
11. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.31 din 09.11.1998 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a munițiilor sau a substanțelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a munițiilor.
12. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.19 din 10.07.1997 despre practica judiciară în cauzele privind contrabanda și contravențiile administrative vamale.
13. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.23 din 10.07.1997 cu privire la practica aplicării legislației penale și administrative pentru protecția consumatorilor .
14. Hotărîrea Plenului CSJ a Republicii Moldova din 08.07.1999, nr.20 despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației în cadrul examinării cauzelor penale referitor la încălcarea regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport //Culegere de hotărîri explicative /340, 2002.
15. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 30 ianuarie 1996 "Despre măsurile de perfecționare a activității instanțelor judecătorești în examinarea cauzelor penale, civile și administrative". Culegere de hotărîri ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, Chișinău, 1997.
16. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 22 martie 1997 "Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale legislației fiscale". Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 1997.
17. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 18 din 10 iulie 1997 "Despre practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației în domeniul protecției mediului înconjurător". Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 1997, nr. 12.
18. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale și administrative referitoare la trecerea ilegală a frontierei de stat (art.191 din Codul cu privire la contravențiile administrative și art.80 din Codul penal), nr.15 din 25.03.2002. "Culegere de hotărîri explicative", Chișinău, 2002, pag.300. Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2002, nr.6.
19. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Institutul Român pentru Drepturile Omului, 1996, etc..
20. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției.
21. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la unele chestiuni ce țin de aplicarea de către instanțele judecătorești a prevederilor articolului 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.
22. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.5 din 19.06.2006 cu privire la sentința judecătorească.
23. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărîrilor judecătorești cu caracter penal .

24. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.22 din 12.12.2005 cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel .
25. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.39 din 22.11.2004 cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii .
26. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.22 din 29.10.2001cu privire la practica judiciară privind absolvirea condamnaților de ispășirea pedepsei pe motiv de boală
27. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.23 din 29.10.2001 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre fabricarea sau punerea în circulație a banilor falși.
28. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.27 din 26.12.2000 cu privire la practica de examinare a cauzelor penale în ordine de recurs
29. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.11 din 24.04.2000 cu privire la practica adoptării hotărîrilor în cadrul examinării cauzelor penale de către instanțele judecătorești în ordine de apel și recurs .
30. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.13 din 20.12.1993 cu privire la practica de stabilire a pedepsei pentru săvârșirea mai multor infracțiuni sau în cazul mai multor sentințe.
31. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.14 din 20.12.1993 cu privire la unele chestiuni de procedură care au apărut în cadrul executării sentințelor .

IV. Hotărâri ale Curții Constituționale a Republicii Moldova

1. Hotărîrea Curții Constituționale, Decizie despre sistarea procesului pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 452 din Codul de Procedură penală al RM, nr.1, din 2.03-2004, Monitorul Oficial, nr. 42-44, 12.03.2004.
2. Hotărîrea Curții Constituționale privind controlul constituționalității unor dispoziții ale art. 416 și 444 din codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.2, din 19.02.2004, Monitorul Oficial, nr. 39-41, 05.03.2004.

V. Manuale și monografii în limba română

1. Apetrei M., Drept procesual penal, București, 1998.
2. Aramă E., Istoria dreptului românesc, Chișinău, 1998.
3. Berger V., Jurisprudența CEDO, IRDO, București, 1998.
4. Dicționar explicativ al limbii române. - Chișinău, Litera, 1999
5. Dongoroz V., Curs de procedură penală, București, 1942.
6. Duculescu V., Protecția juridică adrepturilor omului, București, Lumina-lex, 1998.
7. Dvoracek Maria V., Lupu Gheorghe, Teoria generală a dreptului, Iași, 1996.
8. I. Dolea, Dm. Roman, I. Sedlețchi, T. Vizdoagă, V. Rotaru, A. Cerbu, S. Ursul, Drept procesual penal, Cartier juridic, 2005.
9. I. Dolea, Dm. Roman, T. Vîzdoagă, V. Rotaru, A. Cerbu, S. Ursu, R. Botezatu, V. Șterbeț, E. Erjiu. Codul de procedură penală. Comentariu, Cartier juridic. 2005
10. I.Vîzdogă, D.Roman, A.Donciu, D.Ioniță, V.Rotaru Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane, Chișinău 2013.
11. L.Gorceag, S.Sîrbu, D.Ioniță, V.Cazacov Suport de curs-Intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie, Chișinău 2013.
12. Mateuț Gh., Tratat de drept procesual penal, București , 1999.
13. Mole Nuala, Harby Catarina, Dreptul la un proces echitabil. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 6 al Convenției europene pentru Drepturile Omului, Chișinău, 2003.
14. Neagu I., Tratat de procedură penală, București, 1997.
15. Nictoreanu Gh., Apetrei M., Nae L., Paraschiv C., Dumitru A. Drept procesual penal. – București, 1996.
16. Oancea I., Drept penal , Partea generală, București, 1971.
17. Păvăleanu V., Drept procesual penal. Partea generală, București, 2001.
18. Pinteș A., Drept procesual penal, București, 2002.

19. Pitulescu I., Derșidan E., Abraham P., Ranete I., Dicționar explicativ și practic de drept penal și procesual penal, București, 1997.
  20. Pitulescu T., P. Abraham, Derșidau E., Ranete I. Dicționar de termeni juridici uzuali explicativ – practic. – București, 1997.
  21. Pop T., Drept procesual penal, Vol. I, Cluj-Napoca, 1946.
  22. Renault – Brahinsky C., Procedure penale, Paris, 2001.
  23. Theodoru G.H., Moldovan L. Drept procesual penal, București, 1979.
  24. Tulbure A.Ș., Tatu A.M., Tratat de drept procesual penal, București, 2001.
  25. Vida I., Drepturile omului în reglementări internaționale, București, 1999.
  26. Volonciu N., Tratat de procedură penală, Vol. I, București, 1997.
  27. Volonciu N., Tratat de procedură penală, Vol. II, București, 1997.
- VI. Manuale și monografii în limba rusă*
1. Адаменко В.Д., Сущность и предмет защиты обвиняемого, Tomsk, 1983.
  2. Алиев Т.Т., Громов Н.А., Зейналова Л.М., Лукичев Н.А. ,Состязательность и равноправие сторон в УП, Moscova, 2003.
  3. Алиев Т.Т., Громов Н.А., Макаров Л.В., Уголовно-процессуальное доказывание: Участие обвиняемого и защитника, Moscova, 2002.
  4. Альперт С., Участники советского уголовного процесса, Харьков, 1965.
  5. Басков В.И. Поддержание государственного обвинения в суде, Moscova, 1972.
  6. Божьев В., Уголовное процессуальное право РФ, Москва, 2000.
  7. Бойкова А., Карпец И., Курс советского процесса, Москва. 1989.
  8. Болдырев В.А., Государственный обвинитель в советском суде, Moscova, 1954.
  9. Болдырев В.А., Государственный обвинитель в суде, Moscova, 1954.
  10. Вандышев В.В., Дербенев А.П., Смирнов А.В. Уголовный процесс, часть I. Общая часть УП и досудебные стадии, Sankt Petersburg, 1996.
  11. Викторский М.В. Русский уголовный процесс, Moscova, Городец, 1997.
  12. Власова Н. А., Досудебное производство в Уголовном процессе, Moscova, 2000.
  13. Григорьев В.Н., Химичев Г. П., Уголовный процесс. Москва, 2003.
  14. Громов В., Уголовный процесс, Moscova, 1998.
  15. Громов Н. А., Зайцева С.А., Оценка доказательств, Moscova, 2002.
  16. Гуценко К. ,Уголовный процесс, Moscova, 1997.
  17. Гуценко К., Головки Л., Филимонов Б., Уголовный процесс западных стран, Moscova, 2001.
  18. Даньшина Л. И., Возбуждение уголовного дела и предварительное расследование в Уголовном процессе России, Moscova, 2003.
  19. Добровольская Т.Н. Изменение обвинения в судебных стадиях советского уголовного процесса. – Moscova, 1971
  20. Добровольская Т.Н. Принципы советского уголовного процесса. Moscova, 1971
  21. Добровольская Т.Н., Принципы Уголовного процесса, Moscova, 1978.
  22. Дорохов В.Я. Принципы советского уголовного процесса, Moscova, 1992.
  23. Лаптеакру В., Мартынчик Е., Адвокат в кассационном и надзорном производстве по уголовным делам, Chișinău, 1994.
  24. Лебедев В.М., Уголовный процесс. Москва, 2003.
  25. Леви А.А., Игнатъева М.В., Капица Е.И., Особенности предварительного расследования преступлений осуществляемого с участием адвоката, Moscova, 2003.
  26. Лупинская П.А., Уголовный процесс, Moscova, 1995.
  27. Львова Е.Ю. , Защита по уголовному делу, Moscova, 2000.
  28. Мозяков В.В., Мальцев Г.В., Гирько В.И., Барциц И.Н., Комментарий к УПК Российской Федерации, Moscova, 2003.
  29. Мотовиловкер Я.О., «О принципах объективной истины и состязательности процесса, Iaroslavl, 1978.
  30. Нажимов В.П. Типы и формы уголовного процесса , Moscova, 1977.

31. Перлов И., Право на защиту, Moscova, 1959.
32. Петрухин И. Л., Уголовный процесс, Moscova, 2001.
33. Петрухин И.Л., Уголовный процесс. Москва, 2001.
34. Радченко В. И., Уголовный процесс. Учебник. Москва, 2003.
35. Савицкий В.М., Государственное обвинение в суде, Moscova, 1971.
36. Савицкий В.М., Ларин Л.М., Уголовно- процессуальный справочник, Moscova, 1999.
37. Саркисянц Г., Защитник в уголовном процессе, Taşkent, 1971.
38. Стецовский Ю., Советская адвокатура, Moscova, 1989.
39. Строгович М.С., Курс советского уголовного процесса, Moscova, 1968.
40. Фаткулин Ф.Н., Зинатуллин З.З., Аврах Я.С., Обвинение и защита по уголовным делам, Cazani, 1976.
41. Холдеев Л. С., Уголовный процесс России, Moscova, 1998.
42. Цыпкин А., Право на защиту в советском уголовном праве, Saratov, 1959.
43. Чельцов- Бебутов М. А., Уголовный процесс, Moscova, 1948.
44. Шестакова С.Д. Состязательность УП, Sankt Petersburg, 2001.
45. Шпилев В., Участники уголовного процесса, Minsk, 1970.

VII. Ediții periodice

1. Marfîncic E. Dictatul legii sau dictatul procuraturii? // Juristul Moldovei, 1999, nr.24, 1 iulie.
2. Pungă T., Separarea funcțiilor procesuale--ficțiune sau realitate // Revista de drept penal, anul IX, iulie –septembrie, București, 2002, nr. 3.
3. Pușcaș V. Diminuarea sau întărirea rolului procuraturii? // Legea și viața, 1998, nr.1.
4. Vizdoga I. Pregătirea procurorului pentru participarea la judecarea în fond a cauzei penale // Legea și viața, 1997, nr.7.
5. Абдрахманов Р.С., Эффективность принципа состязательности, // Российский судья, Moscova, 2003, №6, .
6. Балакшин В.Н., Истина в уголовном процессе, // Российская юстиция, Moscova, 1998, №2.
7. Белый Н., Состязательное судопроизводство: проблемы становления // Revista Națională de Drept, 2001, nr.6.
8. Болтошев Е., К вопросу о состязательности в досудебных стадиях уголовного судопроизводства России // Российский судья, 2001, nr. 10.
9. Григорьева Н. Принципы уголовного судопроизводства и доказательства // Российская юстиция, 1965, №8.
10. Зеленин С., Обвинение и суд в состязательном процессе // Российский судья, 2002, nr. 1.
11. Зеленин С., Потерпевший в состязательном процессе // Российская юстиция, 2001, nr. 3.
12. Ивановский А., Принцип состязательности в уголовном процессе: первые итоги применения // Судовый вестник, 2001, nr.3.
13. Карпухин А.Д., Уголовное преследование и защита на предварительном следствии, // Российский следователь, Moscova, 2003, nr.2.
14. Карпухин А.Д., Деятельность адвоката по защите прав подозреваемого на предварительном следствии, // Российский следователь, Moscova, 2003, nr.3.
15. Кузнецова О., Роль суда в состязательном процессе и проблемы практической реализации разрешения дела // Российский судья, 2004, nr. 8.
16. Ожиндовский Д., Состязательность сторон в уголовном процессе // Revista Națională de Drept, 2001, nr. 4.
17. Погодин С., Обеспечение порядка в судебном разбирательстве в условиях состязательного уголовного процесса // Уголовное право, 2004, nr. 3.
18. Погодин С., Обеспечение порядка в судебном заседании в условиях состязательного уголовного процесса // Российская юстиция, 2004, nr. 6.

19. Погодин С., Проблемы правовой регламентации состязательности уголовного процесса // Российский судья, 2004, нр. 11.
20. Погодин С., Тугушев Р., Действует ли принцип состязательности на досудебных стадиях? // Законность, 2005, нр.3.
21. Селина Е., Состязательность в применении специальных познаний по уголовным делам // Российская юстиция, 2003, нр. 3.
22. Сопин В., Статья 217 УПК и состязательность в уголовном процессе // Законность, 2004, нр. 6.
23. Трунов И. Л., Расширение состязательности уголовного процесса на стадии предварительного расследования в свете судебной реформы // Российский судья, 2002, нр. 3.
24. Тушев А., Роль прокурора в реализации принципа состязательности в уголовном процессе // Российский судья, 2003, нр. 4.
25. Тумашев С., Состязательность в досудебном производстве: декларация о намерениях или реальность? // Закон и право, 2003, нр. 9.
26. Уренева О., Принцип состязательности сторон и оглашение в судебном заседании показаний лиц, данных при производстве предварительного расследования или ранее данных в судебном заседании // Российский судья, 2003, нр. 3.
27. Шейфер С. А., О понятии и цели доказывания в уголовном процессе, // Государство и право, Moscova, 1996, № 9.